

'Je mag ook nooit eens even lekker radicaal zijn'

Leeft het feminisme nog wel onder jonge mensen? Deze bezorgde vraag valt telkens weer in feministische kringen. De Initiatiefgroep Beijing+10 wijst in de Agenda voor de Toekomst op de noodzaak om meer jonge vrouwen bij de vrouwenbeweging te betrekken. Wat vinden jonge vrouwen daar zelf van? En waarom eigenlijk alleen vrouwen? *LOVER* bracht vijf jongeren samen voor een gesprek. Allemaal 'hebben ze iets' met feminisme. Waar maken zij zich druk om? En wat vinden ze van het idee om een Taakgroep Jonge Vrouwen in te stellen?

RINSKE BIJL

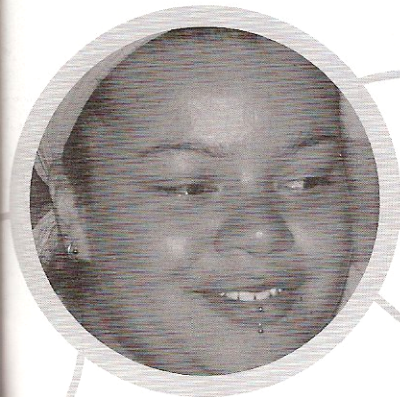
Om de tafel verzamelen zich vier vrouwen en één man, allemaal jonger dan 25 jaar. Actief in jongerenorganisaties of betrokken bij de feministische beweging. Allemaal zijn ze ervan overtuigd dat het feminisme niks van z'n urgentie verloren heeft. Maar noemen ze zichzelf ook feminist?

'Absoluut', zegt Rozanne Drost, 23 jaar en bezig met haar afstudeerscriptie vrouwenstudies aan de Universiteit van Utrecht. 'Soms zelfs expres om mensen te provoceren. Daarna leg ik ze graag uit wat ik eronder versta.'

Ook kunstenaar Michelle Kools (24) presenteert zichzelf als feminist. 'Ik sta achter de ideeën en al ben ik niet altijd met feminisme bezig, het is wel onderdeel van hoe ik denk.'

Channa Minke, bestuurslid bij de Jonge Socialisten, sluit zich daarbij aan. Zij is de enige vrouw tussen meerdere mannen, en dat zint haar niks. 'Ik maak me daar echt zorgen over,' vertelt de 24-jarige, 'want zo'n jongerenorganisatie is natuurlijk een kweekvijver voor de volwassen politiek. Vrouwen lopen hier meteen al een achterstand op.' Minke probeert meer meiden in het bestuur te krijgen door het organiseren van debatten en workshops, het invoeren van een quotum en een actieve betrokkenheid bij het *Girlz in politics*-netwerk.

Gijs Loots (22) heeft zich altijd erg aangetrokken gevoeld tot de 'riot grrrrl'-beweging. 'Met name door de Do it Yourself-hou-

Michelle Kools

Channa Minke

Haweya Abdillahi

Gijs Loots

Rozanne Drost

Jongeren over de feministische uitdagingen van de toekomst

ding ervan,' zegt Gijs. In het verlengde daarvan was hij vrijwilliger bij Ladyfest 2003 en is hij nu betrokken bij de organisatie van een maandelijks queer-feest in Amsterdam, Poxy Toxic. Hij vindt feminisme helemaal geen vies woord: 'Het geeft gewoon aan wat ik doe en waarover ik denk.'

Haweya Abdillahi (23) is de enige die een beetje twijfelt. 'Ik denk niet dat ik mezelf een feministe in hart en nieren zou noemen, hoewel ik wel veel te maken heb met vrouwenprojecten en me daar ook voor inzet, dus in die zin wel feministisch ben.' Haweya is bestuurslid bij Vluchtelingen Organisatie Nederland (VON) en bij Nomad, een Somalische jongerenorganisatie.

AANSTELSTER

Bij de vraag wat het woord feminisme voor hen inhoudt, gaat iedereen op het puntje van zijn stoel zitten en barst het gesprek echt goed los. 'Als ik feminisme in een woord moet definiëren dan is dat zeker geen gelijkheid,' begint Rozanne, 'maar gelijkwaardigheid.'

'Voor mij betekent feminisme ook het nadenken over genderrollen en de mogelijkheid om daaruit te stappen en queer te kunnen zijn', vult Gijs haar aan. 'Ik ben een witte heterojongen maar voel me toch queer, omdat ik vraagtekens bij de mannelijke hetero-identiteit wil zetten.' 'Ik zou ook veel meer diversiteit willen zien',

reageert Rozanne. 'Feminisme gaat echt niet alleen over "de vrouwenzaak". Dat denken mensen vaak, en dat is misschien de reden dat ze feminisme een vies woord vinden.'

'Bovendien heeft men tegenwoordig het rare idee dat de emancipatie voltooid is,' zegt Michelle, 'en dat je daarom eigenlijk maar een aanstelster bent als je je feminist noemt. Dan ben je wel erg radicaal, want ach, we hebben het zo toch goed?' Rozanne valt haar bij: 'Men denkt altijd dat het hun eigen keuze is als vrouwen thuisblijven om voor de kinderen te zorgen. Er is toch niets wat ze tegenhoudt te gaan werken?' 'Nee, inderdaad,' roept Gijs, 'behalve de hele maatschappij dan!'

Volgens Channa geldt hetzelfde voor vrouwen in de politiek. 'Veel jonge mensen denken dat het gewoon toeval is dat vrouwen ondervertegenwoordigd zijn. Jongens en meiden hebben toch dezelfde mogelijkheden, en meiden kunnen zich toch gewoon kandidaat stellen voor politieke en bestuurlijke functies? Ze geloven niet dat er iets fundamenteels aan deze ondervertegenwoordiging ten grondslag ligt.'

DE STRAAT OP

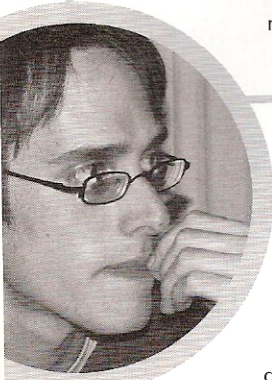
Een week voor onze discussie vond de jaarlijkse internationale Heksenacht plaats. Verkleed als heksen gaan vrouwen met fakkels en veel lawaai de straat op om te demonstreren tegen

seksueel geweld. Michelle was voor de tweede keer betrokken bij de organisatie van de Heksennacht in Amsterdam. 'Ik vind het belangrijk om niet alleen maar over feminisme te praten en lezen, maar om ook actie te voeren. Om te laten zien dat er nog steeds vrouwen zijn die zich mateloos ergeren aan ongelijkheid, aan het voortdurende geweld tegen vrouwen!'

'Ik zou wel willen meelopen, maar mag dat als man niet,' zegt Gijs. 'Is het niet ook belangrijk dat mannen kunnen aangeven dat ze geweld tegen vrouwen afkeuren? Op deze manier bevestig je de tegenstelling dat 'wij vrouwen' de straat op gaan omdat 'die mannen' zo gemeen zijn...'

Rozanne heeft nooit meegelopen omdat ze de vorm niet goed vindt. 'Door je te verkleden als heks geef je antifeministen te veel mogelijkheden om zich van zo'n demonstratie te distantiëren zonder iets over de kern van het probleem – geweld tegen vrouwen – te hoeven zeggen.'

Haweya is ook bezig met geweld tegen vrouwen, maar op een beleidsmatig niveau, zoals binnen de stuurgroep Zero Tolerance to Violence Against Women. Daarnaast is ze ook op andere politieke terreinen actief. Op 8 maart dit jaar presenteerde Haweya uit naam van het Landelijk Overleg Minderheden het Actieplan Emancipatie aan minister Verdonk.

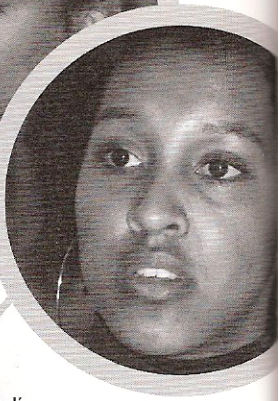

WOUTER EN FEMKE

Wat vindt Haweya van de uitspraak van De Geus dat allochtone vrouwen een kwetsbare groep zijn en dat het emancipatiebeleid zich vooral op deze vrouwen moet richten? 'Ik kan niet zeggen dat het niet waar is,' reageert Haweya, 'maar ik vind het belachelijk om witte vrouwen uit te sluiten. Dat bepaalde problemen op dit moment meer lijken te leven onder etnische minderheden, betekent nog niet dat witte vrouwen geen problemen meer hebben. Ik begrijp niet dat hij zo'n uitspraak durft te doen.'

Rozanne is het hartgrondig met Haweya eens. 'Hiermee zegt hij eigenlijk dat witte vrouwen de norm zijn en dat allochtone vrouwen net als witte vrouwen moeten worden. Zo wordt de dominantie van witte mensen opnieuw benadrukt.' Rozanne wijdt haar afstudeerscriptie aan de sociale constructie van witte vrouwen in het multiculturele debat in Nederland. 'Door witheid neutraal te houden bewaar je je machtige positie en komt er geen ruimte voor andere groepen,' verduidelijkt ze. 'Net zoals het niet goed komt voor vrouwen als mannen niet iets gaan inleveren, niet ook doordrongen raken van het belang van verandering...'

Gijs: 'O, maar dat is al wel het geval hoor. Ik ken heel wat mannen die net als ik moeite hebben met de normen van de machocultuur. Jonge mannen hebben ook last van al het seksisme dat uit reclame en videoclips spat. Je leert dat je een "player" moet zijn, "pimpstyle". Anders ben je meteen een doetje.'

Channa heeft zich verbaasd over de reacties toen Wouter Bos aankondigde een dag in de week voor zijn kind te gaan zorgen. 'Poeh, wat een held! En dat terwijl er in de Tweede Kamer toch niemand aanwezig is op maandag, hij mist dus niet eens iets!'

'Vergelijk dat eens met Femke Halsema,' vult Rozanne aan, 'die door veel mensen waarschijnlijk als slechte moeder wordt gezien omdat ze niet veel bij haar kinderen kan zijn! Het schuldgevoel dat moeders wordt aangepraat is een belangrijk punt voor het feminisme. Ik denk dat ik het daar zelf ook moeilijk mee ga krijgen, het zit zó in je systeem.'

EIGENTIJDSE TERMEN

En dan de directe aanleiding voor het gesprek: het agenda-punt 'Jonge vrouwen zijn onmisbaar voor de vrouwenbeweging' in de Agenda voor de Toekomst. De Initiatiefgroep Beijing+10 formuleert hierin als eis dat de regering een Taakgroep Jonge Vrouwen instelt waarin jonge vrouwen, wit en zwart, een beslissende stem moeten krijgen.

'Vage eis. Wat moet ik me bij zo'n taakgroepje voorstellen?', vraagt Channa zich af. 'Als ik dat lees denk ik niet hé, daar moet ik bijhoren, daar gebeurt het. Het lijkt me meer een soort excuusgroepje.' 'Ik zie het ook niet voor me,' zegt Haweya. 'Op de een of andere manier moeten jongeren zich meer bewust worden van de positie waarin ze zich bevinden, op de arbeidsmarkt, in het onderwijs, in het dagelijks leven. Ik zie de overheid nog niet de verantwoordelijkheid daarvoor nemen.' Channa: 'Wat ik wel goed vind aan dit punt is dat het duidelijk maakt dat er eigentijdse vormen, termen en beelden gevonden moeten worden om feministische zaken aan de orde te stellen.'

Een andere manier om meer jongeren bij de vrouwenbeweging te betrekken is het aandragen van cijfers, denkt Channa hardop. 'Cijfers zijn ons bewijs. De emancipatie is gewoon nog niet klaar, dat kun je zwart op wit laten zien. Neem het percentage vrouwen dat in gemeenteraden zit, dat spreekt voor zich.' Haweya: 'Jawel, maar dat is alleen interessant voor mensen die zelf in de politiek zitten. Je moet een taal vinden om ook de mensen daarbuiten aan te spreken.'

EEN BEETJE DOODS

Wat vinden ze van het idee op zich, om als vrouwenorganisaties gezamenlijk met zo'n pakketje actiepunten naar buiten te komen? 'Ik vind het idee heel goed,' zegt Gijs, 'maar ik vind het schandalig dat er zo weinig concreets uit voortkomt. Als je dit op tafel krijgt als ambtenaar dan denk je: ja leuk, maar wat moet ik ermee?'

Michelle vindt het juist veel te beleidsmatig: 'Er zit totaal geen gevoel bij! Het spreekt me niet aan, het inspireert me niet.' Channa is het hiermee eens: 'Zoals we nu met elkaar spreken merk ik dat er zo veel dingen zijn waar we echt kwaad om zijn, waar we liefst

vandaag nog iets aan willen doen. Maar bij het lezen van die actiepunten krijg je helemaal niet dat gevoel van urgentie.'

Gijs: 'Dat komt omdat het al zo is aangepast aan hoe het aankomt bij de grote machine.' Rozanne: 'Dat die het moet accepteren, en het daarom niet te heftig mag zijn.' Michelle verzucht: 'Het is allemaal zo genuanceerd. Je mag ook nooit gewoon eens even lekker radicaal zijn!' 'Al die verschillende groepen moeten er natuurlijk achter kunnen staan,' zegt Channa. 'En dat maakt het een beetje dood.'

WEERBAARHEID

Wat vinden ze zelf de belangrijkste actiepunten die de Agenda bevat?

Rozanne: 'Alles waar zelfontplooiing in voor komt. Zoals bij het punt geweld uitbannen, ik vind het heel mooi dat daar training en voorlichting voor meisjes in genoemd wordt, en weerbaarheid. Die daadkracht en ondersteuning van vrouwen zelf, dat vind ik een heel belangrijk punt.'

Haweya: 'Wat ik wel interessant vind is deze: pensioengaten repareren. Ik realiseerde me ineens dat dat er ook aan zit te komen! Dat wordt echt een ramp, ik hou mijn hart vast!'

Michelle heeft niet één favoriet punt. 'Ik ben het met alle punten eens, maar ik kan er zo weinig mee.'

Gijs: 'Erg positief vind ik de nadruk die wordt gelegd op het controleren van de effecten. Daar is deze rapportage natuurlijk ook zelf al een voorbeeld van. Het is heel belangrijk dat dat consistent gedaan wordt.'

Channa: 'Ik ben zelf vooral bezig met evenredige vertegenwoordiging en was ook betrokken bij de workshop daarover tijdens de Beijing+10-conferentie. Ik merkte daar dat de oudere generatie verwacht dat het bij de nieuwe generatie allemaal wel beter zal zijn, en dat ze enorm schrikken als dat niet zo blijkt te zijn.'

En tot slot: wat zijn de uitdagingen voor de nieuwe generatie feministen? Over één ding is iedereen het roerend eens: het is belangrijk om mannen erbij te betrekken. Gijs: 'Dat is ook een gemiste kans in de Agenda: mannen worden volkomen buitengesloten.' Haweya: 'Terwijl je zaken toch niet kan veranderen zonder de mannen erbij te betrekken. We moeten het feminisme toegankelijk voor ze maken.'

'Verder heb ik het gevoel dat er eigenlijk precies dezelfde issues spelen als voor de vorige generatie,' zegt Gijs. Channa: 'En toch is er sprake van een kloof tussen de generaties. Het gaat erom dat de jonge generatie de urgentie kwesties zelf gaat benoemen en verwoorden.'

Aan gebrek aan betrokkenheid van deze jongeren ligt het in ieder geval niet. Enthousiast maken de vijf deelnemers na afloop van het gesprek nieuwe plannen om elkaar te ontmoeten; en er worden druk telefoonnummers en e-mailadressen uitgewisseld. Die jongere generatie, die komt er wel.